

Kilián László

Tengeri

(Regényrészlet)

I. Hermes

Türik gyöngy nélkül.

– Hol a gyöngy a pezsgőből?

Felháborodottan pillantott oldalra. A karcsú üvegpoharakból kétségkívül csak a buborékos ragyogó ital nézett vissza rá. A személyzet valóban elfelejtette a champagne-porciózásokor a gyöngyöző folyadékba ejteni a gyöngyházfényű gyölcscákát.

– Hol a gyöngy a pezsgőből?

Megbotránkozásából mégis csak a suta pillantásra futotta. Gyáva volt elárulni magát. Félt, hogy kiderül; ő is sznob. Jól tudta: elvárása avitt illemtan-kódexek írott malasztja. Jól tudta, hogy évődéséből kiindulva mások firtatni találnák: mi okból is ragaszkodik annyira a ritka kincsecskék szeszbe potyogtatásához (– disznók elé szórt gyöngy –). Az ódon partykra gondolt, amelyek ugyan finom eleganciával pergették le a maguk idejét, az ő felmenői és a távolibb rokonok ősei közül is csupán üres mendemondákat hallhattak az efféle úri huncutságokról. Ez pedig néhány ügyes keresztkérdés után napvilágra kerülhet itt.

Keserűen hunyta le a szemét. Italába kortyolt és azzal vigasztalta magát: ő akkor is méltó rá, hogy itt legyen. Méltó, mert sokat olvasott a néhai partykról, minden velük kapcsolatos etikett-előírást felkutatott. Betanulta őket, mégis egész máig csak testi vágyaitól túlhevített éjszakák álmaiban foroghatott ilyen helyeken.

De most, Thérèse invitálására a zaklatott éjek árnyékából a fényre léphetett. Igaz öregcskén, itt lehet. Az első igazi partyn.

Nézi az idegen seregletet.

– Micsoda arcatlan, arctalan népség. Türik gyöngy nélkül. Isszák az üres pezsgőt – gondolta. Vizslatta az elegáns társaságot. Kereste az ürügyet, amivel közéjük léphetne.

– Arctalanság tekintetében vitatkozom a hölgygel – vetette közbe bizalmasan odébb az angol úr küllemű varázsló Hermesnek. – Nézze csak meg. Persze közbenyulásom is kellett hozzá: találhat itt kedve szerint mindenféle embert.

– Ugyan Mister, tudnia kell, idegenkedem attól, hogy észrevegyem a periférikusok rosszindulatát. Inkább vigasztalja meg szegény matróznát egy ügyes blöffel! Az efféle nénék csak addig maradnak képmutatók, amíg észreveszik őket.

Szólítsa meg, rájöhet, rögtön rajongás váltja az előbbi megvetést. Vagy egy magust kell egyáltalán erre nekem emlékeztetnem?

Az angol zavartan fordult meg, ijedten keresgélt gondolataiban, miközben az öreg hölgy felé indult, aki most is a közeli társaság csicsergéséből szeretett volna egy szót vagy gondolatfoszlányt, hogy abba kapaszkodva végre csatlakozhasson hozzájuk.

– Ugye, hölgyem volna Giselle? – kérdezte modorosán meghajolva a meglepetésében hátrahökölő fürkészésen kapottat.

– Ó – fújt nagyot a modern nő, hitte is, hogy így kell levegőt vennie az etikett szerint. Lelke – amelyet mióta csak eszébe tudta, picinynek hitt – megremegett: lám, felfedezték. – Igen, Giselle vagyok – futott át a nevetségés, bár szendének szánt mosoly az arcán.

– Engedje meg, hogy bemutatkozzam. Doktor Tittel – intett a lakájnak, elvette Giselle poharát és a tálcáról két teltit emelt le. Amikor az elpirult nő kezébe adta az új italt, tarkójába hasított a fájdalom. Tudta, ez következménye valaminek, ami pillanatokon belül megtörténik vele. Vagy már meg is történt? Hirtelen fogta el a rémület: ott dagadt a zsebében, nehéz lett tőle a nadrágja. Először csak kívül simította meg, hátha rájön, mi az. Aztán kénytelen volt mimelten hanyag eleganciával zsebre vágni a kezét, miközben sokat sejtetően vigyorgott az olvadozó nőre. Alig tudta palástolni megdöbbenését. Zsebében kukoricaszemek zizegtek. Ugyanezzel a természetességgel nyúlt mellényzsebébe az imént még a kukoricát markoló kezével, előhúzta óráját, rápillantott.

– Tudja, a közép-kelet európaiak felette kedves néven emlegetik a kukoricát – megint a zsebébe nyúlt, elővett néhány nagyobb szemet. Először a maga, majd az öreg hölgy poharába ejtett egy-egy magot.

– Tengeri. Tengerinek nevezik a magyarok – hajolt közel a nőhöz. Bizalmaskodó, elszorított hangon folytatta – biztosan ön is torkig van ezzel az affektált, vagyis arisztokratákhoz méltatlanná lett gyöngy-potyogtatással. Szegény Champagne – kacsintott az elkápráztatott Giselle-re, aki azon nyomban ellenkezőjére változtatta a saját, néhány perc

előtti véleményét, aki nagy bölintés kíséretében kacsintott vissza és újdonsült nézetét nyomatékositva kortyintott a kukoricás pezsgőből.

– Ez is tengeri, mint a gyöngy – nézett szórakozottan a magra a pohár fenekén.

Titel fürkészve kereste a tekintetét.

Amikor végre megtalálhatta, kénytelen volt magában elismerni: egész jó; ez is tengeri, az is tengeri.

Hermes mintha ott lett volna. Megnyugodott, hogy kimódolt játszmájában immár Giselle-t is beltaggá avatta az angolkodó.

Az istenség arca néha ijesztően sima és ránctalan, szeme olyan tiszta volt, akár a tüdőbajos szüzeké; hátrasímitott haja, mintha fésülés előtt is ugyanúgy szabályos barázdált rendben lett volna; szemöldöke magasanfutó. Legsúlyosabb mondandóit is olyan könnyedséggel fejtette ki, hogy hallgatói még mielőtt megértették volna, a térszöny és a szimpátia keverékét tapasztalhatták magukon. Világos viselkedésétől a nők és a gyengeidegzetű férfiak azon kaphatták magukat: szoronganak, a nagy fényesség mögött feneketlen mélység ásít.

Ő, a ragyogással és a szakadékkal kísértő lépett oda Giselle-hez és Titelhez.

– Lármáznak a buborékok a poharakban. Ha tehetik, ugyan juttassanak nekem is egy szem magot – nézett mélyen a hölgy szemébe és határozott mozdulattal az angol elé tartotta a pezsgőjét.

Amint a harmadik pohárba hullott a kukorica, az első-party is megsejdíthette Hermes kriptahidegből érkező laterna magicáját. Gépiesen koccintottak.

– Miért ijesztget? – hallotta saját hangját Giselle.

Mintha sok év előtti hangszíne tért volna vissza, de sokkal inkább megdöbbsent azon, hogy már az is hallatszik, amit gondol.

– Miért ijedt meg? Tőlem fél vagy a félelemtől? – mosolygott rá Hermes. Ragyogó arccal folytatta – A derűért lett a party. Ezért a kukorica, a pezsgőben, az Újvilág forró napjának gyermeke.

Giselle, ez a derűs boltozat a szorongás felett, mintha fokról fokra fiatalodott volna. Vissza tudott mosolyogni a kérdőre vontra. Az imént még oly elementális ijedelem elillant.

– Látja, itt a ború illan el, marad a ...

– a káprázat – folytatta helyette a tudtán kívül hermesi varázslat tárgyává lett hölgy, aki valóságosan is reményteljesebb ifjúságába tért vissza pillanatról pillanatra.

– Káprázat, hogy a szarkalábaknak az arcán, a májfoltoknak a kézfejen a nyoma is eltűnt?

– Káprázat – vágta rá dacosan Giselle, holott tétova mozdulattal arcához emelte kezét, amelyet megvizsgálva be kellett látnia: foltjai, bütykei jelenéből múltjává lettek.

– Bocsásson meg – fordult hozzá Titel – még én is inkább mondom erre, hogy káprázatos.

– Önök játszanak velem – hallhatta megint kintről a saját hangján a gondolatát.

A két férfi meg csak gonosz kis mosollyal figyelte a nőn megesett csodát. A sugárzó nőt egy öregasszony ruhájában.

Örömködésüknek a party eseményei vetettek véget: a kis csoportok sorra fordultak a közelgő, egyre népesebbé váló társaság felé. Egyre-másra csatlakozott a vonulókhoz újabb és újabb kettes, hármas hallgatóság. Csak Hermes tudta: ez is az ő révén alakult így.

Giselle – úgy fiatalon –, Titel és Hermes is odahúzódott és vonult velük a kert felé, hallgatták a csoport élén mesélő jelmezes alakot.

– Az is lehet kínos, ha az idegenben járót szeretik a helybeliek. Ilyen városban kerestünk mi is kastélyt, holmi kápolnát; és bár tudtuk, a sacrum poliszában mindaddig fenn hordja orrát éltesebb és félgyerek, amíg magában siet az utcán, hogy csak akkor forduljon közvetlenkedő kedvre, amikor tudakozódnak tőle; mégis könnyelműen léptünk oda egy bácskához: merre találjuk a kéjlakot vagy az áhítat helyét. Könnyelműen, mondom, mert a kérdésre ugyan tőle vártunk választ, néhány lépésre mellettünk egy másik öreg is vendégszeretőnek akart mutatkozni. Egyik fontoskodóbb volt, mint a másik. Az első széles gesztusokkal, rekedtes hangon, igaz kissé keresgélve a jó szót, magyarázott, aztán vadul mutogatni kezdte az egyeneseket, a kanyarokat jobbra és balra. Az eligazításból jól kivehettük: képzeletben, ezzel az idegenvezetővel tettünk egy kört a város ezen negyedének néhány épületblokkja körül. A szereplés végén ő maga is elbizonytalanodott.

A másik kaján vigyorral hallgatta. Olykor-olykor alig tudta tartóztatni magát, de mindig időben beharapta a száját. Mire végül sorra következhetett, nagy elánal vette sorra az útvonal jelentősebb fordulópontjait. Hosszú egyenesek, gyakori kanyarok erre is, arra is. Az ő válasza is maga volt a labirintus. Udvarias ámde értetlenségről árulkodó viselkedésünk meglepte: újra nekilátott – beszélhetek nekem, én akkor is célba irányítalak benneteket. A másik másként látta. Váltig másik útvesztőre esküdött. Rövid kérdésünk után ők ketten már hosszú ideje magyaráztak idegennél idegenebb nevű utcákról. Az egyik módszeresen teljesen más sugárutakról, terekről ordított hamarosan, hogy a vetélytárrá alacsonyodott körútjai, közei és csomópontjai hangfoszlánnyá töredezzenek a zürzavarban.

Kitartóbbak voltak, mint mi. A végén ugyanolyan indulattal mutogattak nekünk, mint egymásnak, végül ránk is annyira haragudtak, mint a másik idegenvezetőre, azzal a meggyőződéssel: mi hülyék, a másik meg a város vendég-szeretetőjéről szóló legendák megátalkodott és esküdt rombolója, a polisz most előbújt ellensége.

Hermes és Titel együtt mosolyogtak a többiekkel. Szinte annyira élvezték a szépbeszédű, jelmezes sok testccsel ellátott fiaskóját, mint a mesélő uszálya. Csak Giselle maradt olyan, amilyen előtte. Hamarosan ki is szúrta a party alkalmi szájhőse. Már a műves kioszkhoz értek és csepürágóhoz méltó taglejtéssel mutatta be társait. Az igazi Harlequin az igazi Colombinát, az igazi Pantalónét és az igazi Dottorét. A kicsiny, fából emelt kioszk rögtönzött díszletekkel kistafirozva várta a játékot. A sereglet zsbongva gyűlt össze az alkalmi színpad előtt, így alig hallhatta valaki, amikor Harlequin egy lopott pillanatban félrevonta a kivirult, mégis búslakodó Giselle-t.

– Giselle, Giselle! Kis Giselle. Honnan ez a maskarádé? Oly régen láttalak. Oly régen ily fiatalon.

A nő még a rendre szóvá testesülő gondolatában is elakadt a váratlan találkozástól. Elsápadt, de mire eszmélhetett volna, a rombusz-mintázatos ruhára hivatott alak már a színi eseményeket váró sokadalom hullámvölgyei között kapaszkodott a játéktér felé, ahol egy ideje élénk taktusok közepette együtt forgott Pantalone és Dottore.

Hátukat egymásnak vetve pörögtek fel-alá a kioszkban. A némajáték Pantalone-Padronéra azt rózta ki, hogy most göthős alkata ellenére is kitolt hassal toporogjon és hol hasát simogassa, hol jobbával az övére akasztott pénzes zacskót lapogassa. Doctus-Dottore maszkjára tett szemüvegét igazgatta, vagy hol jobbal, hol ballal illette álcázottan ráncolt homlokát. Ahogy illik, túljátszották magukat. Pantalone erszény-méricskélései, otromba hasvakarásai, Dottore szemüveg körüli ügyetlenkedései és az égbénzés okán esett botlásai neveltették meg a party vendégeit.

Az előjáték végeztével lépett színre kart karba öltve Colombina és Harlequin. A pantomim modorához hiven mutogattak el: milyen ház, milyen torony megközelíthetősége érdekli őket.

– Ezek azt játsszák, aminek a meséjét az előbb hallottuk – sügtak össze itt is ott is a nézőtérré lett pázsiton a tipródók.

Pantalone mindjárt a néha enyelegni is bátorkodó páros felbukkanásakor a válláról aláhulló köpenye alá húzta az övéen eddig elől dagadozó börszűtyőt, de aztán udvariaskodó hajlongásokkal, mozdulatkacskaringókkal vezette be eligazítását. Már ebbe az előjátékba is olyan ügyes ügyetlenkedéssel keveredett bele, hogy nézői nevetgélve, olykor tapssal fogadták a figurázást. Harlequin és Colombina gyakran néztek össze, látva Pantalone mozdulatait, aztán szét-tárt karral, fejrázással tudatták a közönséggel: csupán a csodálkozásig tudnak jutni Pantalone tevékenysége nyomán. Egész testével kigyózva ábrázolta a néma útvonal-leírást először. Aztán észelve a párocska értetlenségét, karját összefonta, jobb kezével összecsippentve száját kieszelte az újabb mutogatást. Bal karját előre nyújtva, jobbjának mutató és középső ujjával, mint lábakkal lépegetett rajta, a kanyarok megjelenítésére mindig elfordította az útnak szánt karját, de Harlequin és Colombina rendre felvetett arccal nézett össze és tárt karokkal rázta a fejét. Már mindenki nevetett a táncraktusos, édeskés muzsika közben, amelynek egyre hangosabbnak kellett lennie a röhögéssé fokozódó siker miatt, amikor a felsülések sorozatának végén Pantalone már térdcsapkodással, toporzékolással imitálta dühét.

A rövidjáték Dottore akcióba lépésével folytatódott: úgy penderítette félre a dühöngőt, hogy az – akár a guignolbábok – a kioszk korlátjára borult, rárogyott a vékony gerendára, és felsötteste, mint a rongybabáé lógott alá, élettelenül lengett a kar és a fej. Dottore csakúgy meghajolt minden irányba, mint Harlequin és Colombina előtt, és nagy bólogatások közben mutogatott magára és a fejére: ő bizony el tudja magyarázni nekik, amit kell.

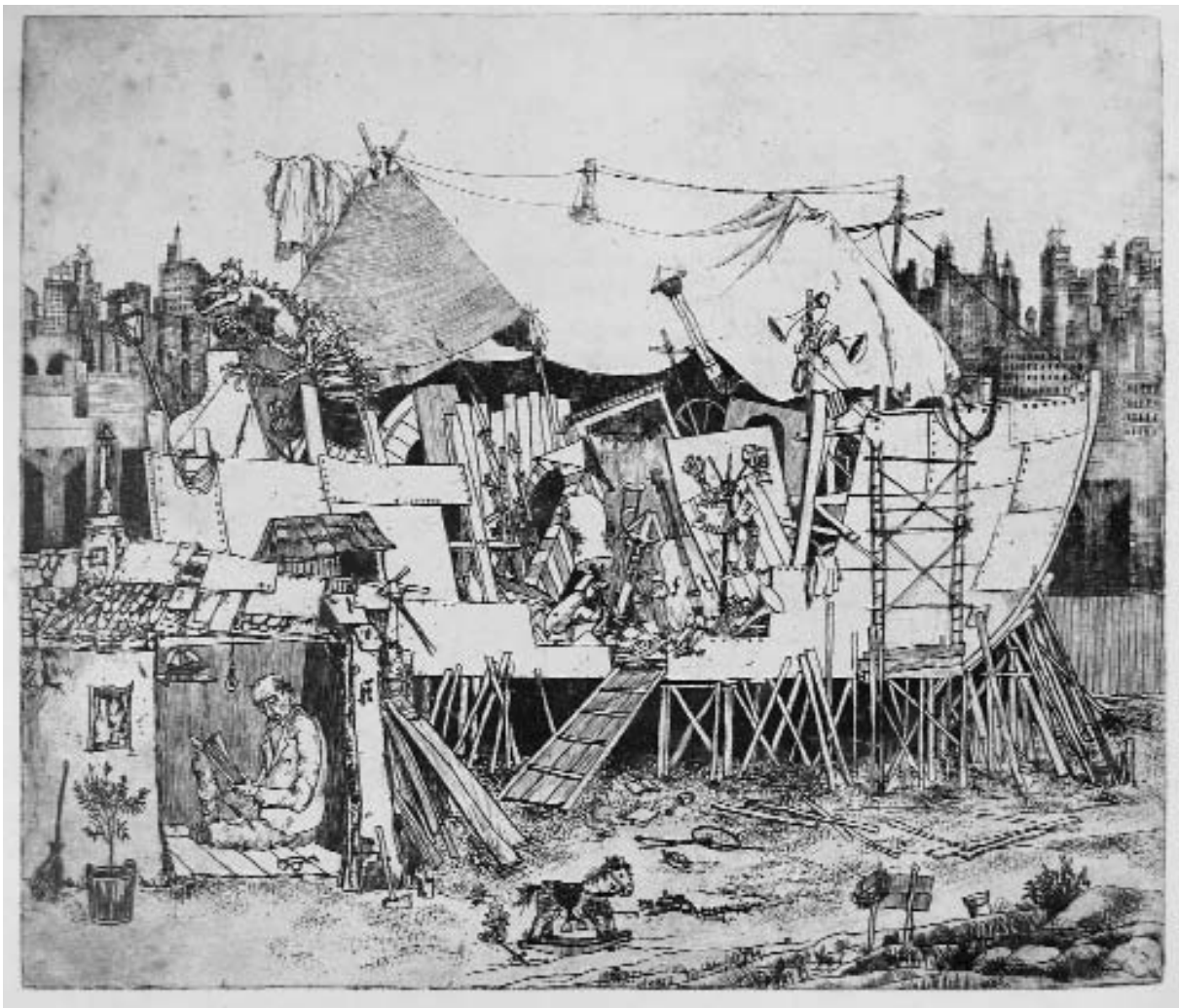
Tudálékosan homlokára borította tenyerét, aztán ornyergére tolta szemüvegét és jobb mutatóujját az égre meresztve ő is attrakcióba fogott. A muzsika lassulva követte az eseményeket. Dottore a pár közé állt, egy irányba fordulva velük egy nagyot mutatott előre. Még felsöttestével is utána dőlt. Colombina és Harlequin mögé homorítva pillantott össze, a szemüvegesre ejtették tekintetüket, aztán visszanezve egymásra hosszan rázták a fejüket. Dottore visszafordult és felegyenesedett, átkarolta őket és nagyot lépett velük. Keresztbe vetve karját rájuk mutatott és tíz ujját szétterítve tízszer mutatta nekik ezt a körmök számlálta mennyiséget. Bólintott. Inkább csak magának. Újra átkarolta az eligazítandókat. Minden ajánlott irányváltoztatást azzal érzékeltetett, hogy gorombán rángatva jobbra vagy balra cibálta őket. Hamarosan dulakodássá fajult a játék a közben egyre bánatosabbá fakuló muzsika foszlányaira, amely itt-ott hallatszott a kacagások, tapsok rövidke szüneteiben. Colombina és Harlequin hamarosan kitepték magukat a Doctus Dottore öleléséből. Menekültek volna; de az ruhájukba kapaszkodva tartotta vissza őket. Váratlanul Pantalone is feltámadt a korlátan. Remegő lábbal, rázott kézzel támadt vetélytársára, aki hol ellene, hol a párocska visszatartásáért keveredett kézitúsába. Persze a kioszk attrakciója most is sikerrel mutatta a helyzet hangulatát. A négyes huzakodása után Pantalone akkor került újra rongybabának a korlátra, amikor a hadonászó nőt és férfit úgy megpörgette maga körül a Doctus, hogy a forgó-szédülő alakok taszították ki a játéktérről. A forgás Pantalone kiiktatására és az ellenkező kettős megnyugtatóására is alkalmasnak bizonyult. Harlequin és Colombina is mimelt aléltsággal penderült ki karjából. Elestek a játéktér két szélén. A győztes aztán liszteszsákként húzkodta őket vissza, és hátul a díszletekhez ültette őket, akik csak néha vetették fel kezüket, rúgtak egyet-egyet. Dottore újabb kísérletet tett az elszedítettek célbajutásának leírására. A kiültetettek félrebillent fejjel, rángva ültek előtte, ő pedig inkább a közön-

ségnek játszott a utat. Egyhelyben imitálta a lépéseket. Karjával hegyesen belelendített a látszólag maga mögött hagyott levegőbe. Dühödött könyöklés a képzelt szélben. Térd és boka annyiszor tűnt egy lépéssel előre vinni, amilyen távolságot mutatni akart a félreültetteknek az egyenesen haladásból. A kanyarokat katonás „jobbra át, balra át” írta le. Amint egyre véglegesebben belebonyolódott a pantomim-rutinba és unalmassá vált volna a party-népnek, éledezni kezdett Colombina és Harlequin. Először titokban lopózva akartak kerekét oldani, de az ugyancsak életre kelt Pantalonéval közvetett dulakodás nyomán megint a kínos néma-meséhez látott. Közben egyre kacagott a nézősereg. Másodszor négykézláb szöktek volna a kíváncsiságuk csávájába esettek, de Dottore a dulakodást is méltónak találta magához, csak hogy célt érhesse, akiknek már csak az iszolás lett a vágyuk. Hárman hemperegtek, majd negyediknek közéjük vetette magát a megint megiperedett korlátra terített. Doctus, a megint felülkerekedett hosszú tapsot is kapott. Helyben hagyta Pantalonét, hogy utána így tegyen a párral is – igaz velük is csak egyesével. A harmadik menekülésből végre megoldás lett: akkora dömöckölődés kerekedett a négy figura ábrázolásából, hogy a gyepre jött közönség még azt is megbocsátotta, amikor ennek is, annak is lecsúszott vagy elrepült a maszkja. Most Dottorét terítették ki és a heverő szemüveges fölött dicsőségesen parolázott Colombina, Harlequin és Pantalone, mielőtt learatták volna a siker babérait.

Taps és hujjogás. Titel és Hermes azonnal intettek a személyzetnek a pezsgőkért.

– Jobbak, mint vártam – nézett el a kiosk feletti sötétségbe az istenség.

– Köszönöm, uram. Igyekeztem – pislogott rá Titel a maga rátarti módján.

Gácsi Mihály: Noé, 1969, rézkarc, 24,5x28 cm